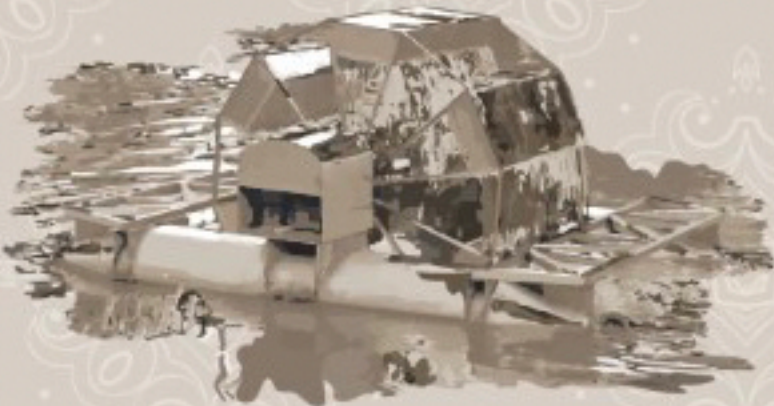

สารานุกรม ศาสตร์พระราช

Encyclopaedia of the King's Philosophy

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชญา ปานเกตุ : เรียบเรียง

สารานุกรม ศาสตร์พระราชา

Encyclopaedia of the King's Philosophy

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรัชญา ปานเกตุ : เรียบเรียง

มนุษย์สร้างคำพูดขึ้นมา ชีตเขียนถ้อยคำลงบนแผ่นดินเหนียว ผืนหนัง ไม้ไผ่ และกระดองเต่า...

การค้นพบกระดาษและการพิมพ์ ทำให้หนังสือมีรูปลักษณะที่พกพาได้สะดวก และเผยแพร่ไปในวงกว้างอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ การพิมพ์ช่วยสถาปนาภาษาของแต่ละชาติให้มั่นคง ช่วยให้ภาษาของสามัญชนแพร่หลาย ทำให้คนอ่านออกเขียนได้เพิ่มสูงขึ้น และขยายวงกว้างออกไปนอกวงผู้นำและนักบวช

และแท้จริงแล้ว การพิมพ์หนังสือคือการเปลี่ยนแปลงอย่างถึงรากถึงโคนทั้งทางความคิดและสังคม

สถาพรบุ๊คส์

ลำดับที่ ๑๒๕๒

สารานุกรมศาสตร์พระราชา

Encyclopaedia of the King's Philosophy

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรัชญา ปานเกตุ : เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งแรก : มิถุนายน ๒๕๖๑

ราคา ๒๔๕ บาท

พิมพ์โฆษณาครั้งนี้ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมายแล้ว

© สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๕๘
ไม่อนุญาตให้สแกนหนังสือ หรือคัดลอกเนื้อหาส่วนหนึ่งส่วนใดเพื่อสร้างฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสำนักพิมพ์และเจ้าของลิขสิทธิ์แล้วเท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมสำนักหอสมุดแห่งชาติ
ปรัชญา ปานเกตุ.

สารานุกรมศาสตร์พระราชา. -- กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๖๑.

๓๙๒ หน้า.

๑. สารานุกรม. ๒. เศรษฐกิจพอเพียง. I. ชื่อเรื่อง.

๓๓๐.๙๕๙๙๓

ISBN 978-616-00-3360-7

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร : สุรียกานต์ พรหมมงคล

บรรณาธิการเล่ม : บุญเอก พูกษาวัฒนา พิสูจน์อักษร : พัชรภรณ์ ดิษฐะบำรุง

ออกแบบปก / จัดรูปเล่ม : นิพนธ์ เลิศชัยศิริสกุล

พิมพ์ที่ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด

เจ้าของ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด

กรรมการผู้จัดการ/บรรณาธิการอำนวยการ : วรพันธ์ โลภิตสถาพร รองกรรมการผู้จัดการ : ดร. สุภัคธญา โลภิตสถาพร

ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ/บรรณาธิการบริหาร : เจติยา โลภิตสถาพร

ผู้จัดการฝ่ายขาย : กิ่งแก้ว ลิกขะไชย ผู้จัดการฝ่ายสื่อสารองค์กรและกิจกรรม : นฤเบศ สมฤทธิ์

บรรณาธิการสร้างสรรค์ : พัชรี้ แต่แดงเพชร หัวหน้ากองบรรณาธิการคิดสรรนวนิยาย : พัชรพร บุญส่ง

หัวหน้าหน่วยประชาสัมพันธ์ : อารีนา ศิริบุญ

ที่ปรึกษาด้านบรรณาธิการ

รศ. ประพนธ์ เรืองณรงค์ รศ. ดร. พุทธกาล รัชธร

สถาพรบุ๊คส์

จัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด

๑๘ ซอยลาดปลาเค้า ๖๓ ถนนลาดปลาเค้า แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๙๔๐ ๓๘๕๕-๖ โทรสาร ๐ ๒๙๔๐ ๓๙๗๐

กองบรรณาธิการ : spbbooks@hotmail.com

กองบรรณาธิการคิดสรรต้นฉบับ : satapornbooks.editor@gmail.com

ฝ่ายสำนักงาน : info@satapornbooks.com

www.satapornbooks.com

หากท่านผู้อ่านพบหนังสือไม่ได้มาตรฐาน เช่น หน้ากระดาษสลับกัน หน้าขาดหาย การเข้าเล่มไม่สมบูรณ์
สำนักพิมพ์ยินดีรับผิดชอบเปลี่ยนหนังสือใหม่ให้ท่าน โปรดติดต่อและส่งหนังสือคืนพร้อมระบุรายละเอียด
การชำรุดไปตามที่อยู่ด้านบน หรือ โทร. ๐ ๒๙๔๐ ๓๘๕๕-๖ ต่อ ๒๑, ๕๔, ๕๖

สำนักพิมพ์นี้เป็นสมาชิกสมาคม
ผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือ
แห่งประเทศไทย

ยันทานิ เม กตัง ปุญญัง
บุญอันใดที่ข้าพเจ้าได้ทำแล้ว ณ กาลบัดนี้

เตนาเนนุททีเณนะ จะ
ด้วยเหตุแห่งบุญที่ข้าพเจ้าได้ทำแล้วและด้วยการถวายพระราชกุศลอันนี้ด้วย

ยา กาจิ กุสลา มะยาสา
ความปรารถนาอันใดอันหนึ่งที่เป็นกุศลของข้าพเจ้า

สุเขนะ ลีขณะตัง สะทา
ขอบุญและความหวังนั้นจงสำเร็จโดยง่ายทุกเมื่อ

ปะระมิตมะหาราชา
ขอพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

ภาคี โหตุ วะ ปัตติยา
จงทรงเป็นผู้มีส่วนแห่งปัตติทานของข้าพเจ้าทั้งหลาย

เขมปปะทัญจะ ปโปตุ
ขอพระองค์จงถึงซึ่งบทักษ์เกษมคือพระนิพพาน

ตัสสาสา ลีขณะตัง สุภาติ
ขอความปรารถนาอันติงามของพระองค์ทั้งปวงนั้นจงสำเร็จโดยพลัน เทอญ

สมเด็จเจ้าพระวันรัต (จุนท์ พรหมคุตโต)
วัดบวรนิเวศวิหาร

คำนำสำนักพิมพ์

‘ศาสตร์พระราชา’ คือ หลักทรงงานเพื่อการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่พระราชทานพระราชดำริและแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ทั้งด้านการศึกษาและสุขภาพ การเพิ่มผลผลิต การค้นคว้าวิจัย การบริหารความเสี่ยง การอนุรักษ์ธรรมชาติ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกระบวนการแก้ปัญหาแบบองค์รวมที่คำนึงถึงบริบททางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ

การทำงานตามแนวศาสตร์พระราชานั้น มีลำดับขั้นการพัฒนาที่ชัดเจน คือ เพื่อยูรอด (Survival) พึ่งตนเอง (Self-reliance) และยั่งยืน (Sustainable) มีการค้นคว้าวิจัยในศาสตร์ต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความยากจน ลดการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไปจนส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยรวม รวมถึงเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะมิติด้านจิตใจ และทัศนคติการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรทรงให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ดังจะเห็นได้จากพระวิริยอุตสาหะในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจตลอดรัชกาลนั้น เป็นแบบอย่างอันหาค่ามิได้ของจิตใจที่แน่วแน่และมุ่งมั่นในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

หนังสือ สารานุกรมศาสตร์พระราชา เล่มนี้ เกิดจากความวิริยะอุตสาหะของผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรัชญา ปานเกตุ ที่ได้รวบรวมและเรียบเรียงหลักทรงงานและโครงการพระราชดำริด้านต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ตามแนวทางศาสตร์พระราชา โดยจัดทำในรูปแบบสารานุกรม พร้อมภาพ

ประกอบและดัชนีค้นคำ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าและ
น้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง
และสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

สำนักพิมพ์สภาพรบูรณ์

คำนำ

หนังสือ สารานุกรมศาสตร์พระราชา เป็นหนังสือรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี หลักการทางวิชาการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และรวบรวมรายชื่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งโครงการด้านการเกษตร การประกอบอาชีพ การศึกษา การสาธารณสุข การศาสนา การสังคมสงเคราะห์ การอนุรักษ์ และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ตลอดจนการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงมุ่งมั่นปฏิบัติบำเพ็ญเพียรยังประโยชน์สุขแก่อำณาประชาราษฎร์ตลอดระยะเวลา ๗๐ ปี ๑๒๖ วัน แห่งรัชสมัยของพระองค์

การเรียบเรียงได้ร่วมกับบรรณาธิการคัดเลือกคำสำคัญและคำที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาและพระราชกรณียกิจจำนวน ๓๐๐ คำ จัดเรียงตามลำดับอักษรแล้วให้คำนิยามอย่างสังเขป มีบางคำที่ต้องใช้การบรรยายมากเพื่อสร้างความเข้าใจที่ครบถ้วนชัดเจน ท้ายเล่มมีดัชนีคำสำคัญเพื่อการค้นหาที่รวดเร็ว กับบอกรายชื่อหนังสืออ้างอิงในการเรียบเรียงไว้ทุกเล่มตามมาตรฐานของการเขียนหนังสือวิชาการ

ขอขอบพระคุณ คุณวรพันธ์ โลกิตสถาพร กรรมการผู้จัดการและบรรณาธิการอำนวยการ ดร.สุภัคชญา โลกิตสถาพร รองกรรมการผู้จัดการ คุณเจติยา โลกิตสถาพร ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการและบรรณาธิการบริหาร บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด ที่ได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้

ขอขอบคุณ คุณสุริยกานต์ พรหมมงคล ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร คุณบุญเอก พฤกษาวัฒนา บรรณาธิการเล่ม คุณณพวัฒน์ สุวรรณช่าง ผู้ประสานงาน และกองบรรณาธิการสำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์ทุกคน ที่ได้ร่วมกันจัดทำต้นฉบับ ตรวจทาน และพิสูจน์อักษรตลอดเล่มด้วยความตั้งใจ รวมถึงฝ่ายศิลป์ ฝ่ายขาย และฝ่ายผลิตทุกคน

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานภายใต้ร่มพระบารมี ประชาชนชาวไทย
ทั้งหมดทั้งสิ้นล้วนประจักษ์ชัดแจ้งว่าความสุข ความสงบร่มเย็น และ
ความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เป็นผลมาจากพระราชวิริยะอุตสาหะ
และพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช บรมนาถบพิตร ผู้ทรงดำรงอยู่ในพระคุณธรรมอันประเสริฐ
ที่ได้ทรงปฏิบัติบำเพ็ญมาต่อเนื่องยาวนานโดยแท้ ทรงประพฤติปฏิบัติ
พระองค์เป็นแบบอย่างแห่งคุณงามความดี เปี่ยมด้วยพระมหากษัตริย์คุณ
พระเมตตาคุณ พระปัญญาคุณ และพระบริสุทธิคุณ อย่างเห็นได้ชัดแจ้ง
ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจตามฐานะพระมหากษัตริย์ไทยในระบอบ
ประชาธิปไตย ก่อให้เกิดคุณูปการอันใหญ่หลวงแก่ประชาชนและ
ประเทศไทยเป็นอเนกอนันต์ พระเดชพระคุณที่ทรงบริหารรักษา
พระบารมีที่ปกแผ่คุ้มเกล้าเหล่าปวงประชา ตลอดจนพระเกียรติคุณที่
แผ่ไพศาลไปทั้งในประเทศและนานาชาติ เกินกว่าถ้อยคำที่ปวง
อาณาประชาราษฎร์จักหามาเปรียบพรรณนาได้ครบถ้วน

หนังสือ สารานุกรมศาสตร์พระราชา เล่มนี้ คือสิ่งหนึ่งในเครื่อง
ราชสักการะและเครื่องแสดงออกแห่งความรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ
อันเคยคุ้มเกล้าคุ้มกระหม่อมอยู่เข้าค้ำมาช้านาน ขอน้อมเกล้าน้อม
กระหม่อมอุทิศประโยชน์ทั้งปวงอันจะพึงเกิดจากหนังสือนี้ แต่พระบาท
สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ผู้เสด็จสวรรคต
ไปแล้วนั้นทุกประการ ด้วยความสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณล้นเกล้า
ล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้ ด้วยดวงใจจงรักภักดีอย่างมิเสื่อมคลายตราบ
กาลนิรันดร์

ปรัชญา ปานเกต

วันจันทร์ที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

ขึ้น ๗ ค่ำ เดือนเจ็ด ปีจอ

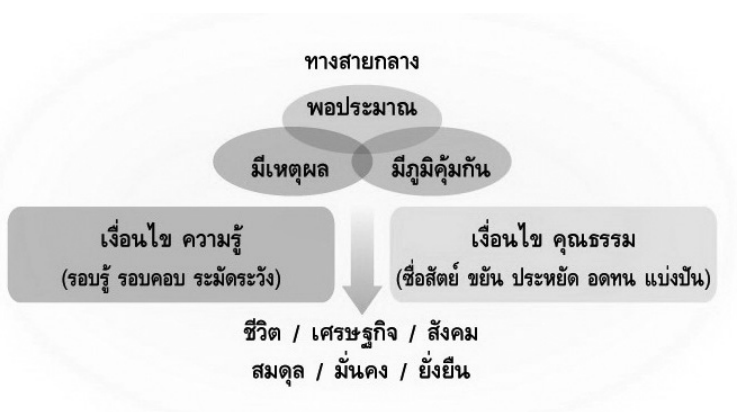
ສາຣບັນຍາ

ຕົວເລຂ	໑໑
ກ	໑໕
ຂ	໔໐
ຄ	໕໗
ງ	໙໓
ຈ	໙໖
ຊ	໙໕
ດ	໑໐໙
ຊ	໑໒໑
ຝ	໑໓໒
ທ	໑໓໖
ຮ	໑໕໕
ຮ	໑໕໙
ປ	໑໖໔
ປ	໑໗໔
ຝ	໑໙໕

ฝ	๑๙๙
พ	๒๐๗
ฟ	๒๓๔
ภ	๒๓๕
ม	๒๔๔
ร	๒๕๕
ฤ	๒๗๓
ล	๒๗๔
ว	๒๗๗
ศ	๒๘๔
ส	๒๙๐
ห	๓๒๑
อ	๓๔๗
ดัชนีค้นคำ	๓๕๘
บรรณานุกรม	๓๗๔
ประวัติผู้เรียบเรียง	๓๘๙

ตัวเลข

๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข บทสรุปของเศรษฐกิจพอเพียง อธิบายได้ดังนี้ ๓ ห่วง ได้แก่

ห่วงที่ ๑ คือ พอประมาณ หมายถึง พอประมาณในทุก
อย่าง ความพอดี ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ไม่เบียดเบียน
ตนเองหรือเบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน

ห่วงที่ ๒ คือ มีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับ
ระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดย
พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาด
ว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

ห่วงที่ ๓ คือ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

๒ เจือนไข ได้แก่

เจือนไขที่ ๑ เจือนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ

เจือนไขที่ ๒ เจือนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต.

๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ อัตราส่วนการจัดสรรที่ดินแบบทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

พื้นที่ประมาณ ๓๐% ขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อให้มีน้ำใช้สม่ำเสมอตลอดปี โดยเก็บกักน้ำฝนในฤดูฝนและใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้งหรือระยะฝนทิ้งช่วง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชน้ำต่างๆ

พื้นที่ประมาณ ๓๐% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครัวเรือนให้เพียงพอตลอดปี โดยไม่ต้องซื้อหาในราคาแพง เป็นการลดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่ง

ตนเองได้

พื้นที่ประมาณ ๓๐% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชผัก พืชสมุนไพร ฯลฯ ผสมผสานอย่างหลากหลายในพื้นที่เดียวกัน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือจากการบริโภคก็นำไปขายได้

พื้นที่ประมาณ ๑๐% ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง คันดิน โรงเรือนและสิ่งก่อสร้างอื่น รวมทั้งคอกเลี้ยงสัตว์ เรือนเพาะชำ นางเก็บผลิตผลการเกษตร ฯลฯ.

๔ หน้า ๓ รส แนวคิดเรื่องการแก้ไขปัญหาน้ำของเกษตรกรทางภาคใต้ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

บรมนาถบพิตร

๔ น้ำ คือ น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเค็ม และน้ำเปรี้ยว

๓ รส คือ รสจืด รสเค็ม และรสเปรี้ยว.

๔,๖๘๕ จำนวนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่พระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทยตลอดระยะเวลา ๗๐ ปีที่ทรงครองสิริราชสมบัติ เพื่อขจัดปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของพสกนิกรชาวไทย.

ก

กปร., สำนักงาน ชื่อส่วนราชการระดับ
กรมในกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี
ตั้งอยู่เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์
๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน
เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

สำนักงาน กปร. หรือ สำนักงาน
คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสาน
งานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เดิมเป็นหน่วยงานใน
กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สำนักงานคณะ
กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรียกว่า
‘สำนักงานเลขานุการ กปร.’ ต่อมายกฐานะขึ้นเป็นสำนักงาน
คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) แต่ยังคงสังกัดสำนักงานคณะ
กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ต่อมา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ขยาย

ขอบเขตการพัฒนาออกไปกว้างขวางยิ่งขึ้น วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ คณะรัฐมนตรี โดยนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี จึงได้มีมติอนุมัติในหลักการให้สำนักงาน กปร. แยกออกจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยกฐานะเป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

วันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๓๖ ให้สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชา มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นต้นไป และเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ในหมวด ๒๑ มาตรา ๔๖ (๔) ให้สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง มีฐานะเป็นกรม อยู่ในกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานกลางในการรับและประมวลพระราชดำริ เพื่อการประสานดำเนินงานและติดตามประเมิน

ผลโครงการในพระราชดำริให้มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์สุข
ของประชาชน.

กระดาษสา, โรง ชื่อโครงการ

ส่วนพระองค์ที่พระบาท
สมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถ
บพิตรทรงจัดตั้งขึ้นเพื่อ
ศึกษาทดลองทำกระดาษ

สา ภายในบริเวณสวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

โรงกระดาษสาเริ่มดำเนินงานเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยจัด
สร้างอาคารโรงกระดาษสาเฉลิมพระเกียรติขึ้น เนื่องในโอกาส
มหามงคลที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ใน
รัชกาลที่ ๙ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ เพื่อให้เป็น
สถานที่ต้นแบบสำหรับกระบวนการผลิตกระดาษสาแบบครบ
วงจร

พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้เริ่มโครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก
กระดาษสาเป็นดอกไม้ประดิษฐ์ชนิดต่างๆ และของชำร่วย โดย
ได้รับความอนุเคราะห์จากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวง
อุตสาหกรรม และมีที่ปรึกษาทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน
สนับสนุนโครงการ

พ.ศ. ๒๕๓๗ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวง
ศึกษาธิการ ได้เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพให้แก่ นักศึกษาวิทยาลัย

ในวังชาย โดยน่านักศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมภายในโรง
กระตาศาเฉลิมพระเกียรติของโครงการส่วนพระองค์สวน
จิตรลดา

พ.ศ. ๒๕๔๑ เริ่มนำพันธุ์ปอสาไทยมาประยุกต์ใช้ผลิต
กระตาศาญี่ปุ่นโดยผ่านกระบวนการต้มและฟอกขาว แล้วใส่
สารยูรามีน (Auramine) เพื่อให้เยื่อกระจายตัวและเพิ่มความ
เหนียวกับความเงาให้กระตาศา ใช้ตะแกรงซ้อนแบบญี่ปุ่น
เพื่อให้กระตาศามีความบางเรียบ มีสีมันสดใส เหมาะกับการ
แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเขียนและงานบาติก.

กระตางผักตบชวา, โรง ชื่อโครงการส่วนพระองค์ที่พระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรทรงจัดตั้งขึ้น
เพื่อศึกษาทดลองการใช้
ประโยชน์จากผักตบชวา
ภายในบริเวณสวนจิตรลดา
พระราชวังดุสิต

โรงกระตางผักตบชวา
เป็นโครงการที่พระบาท

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรมี
พระราชดำริให้นำผักตบชวามาสร้างประโยชน์นอกเหนือจาก
การทำปุ๋ยอินทรีย์และเชื้อเพลิงชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๔๐ กรม
วิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วม
กับโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา จึงได้ทดลองใช้ผักตบ

ชาวผลิตเป็นกระถางต้นไม้ที่มีคุณสมบัติเป็นปุ๋ยในตัวเอง และมีอายุใช้งานได้นานประมาณ ๓-๖ เดือน

กระถางจากผักตบชวาเมื่อใช้เพาะชำจนพืชเจริญเติบโตสมควรแก่การนำไปปลูกลงดินแล้ว สามารถนำไปขุดหลุมฝังดินปลูกได้ทั้งกระถาง โดยไม่ต้องทุบทำลายหรือกำจัดทิ้งเหมือนกระถางดินเผาหรือถุงพลาสติก และยังเป็นปุ๋ยของพืชด้วย.

การเกษตรที่สูง การทำการเกษตรบนพื้นที่ที่ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทย เนื่องจากมีความสูงจากระดับน้ำทะเลมากถึง ๗๐๐-๒,๕๐๐ เมตร และอยู่ห่างจากเส้นศูนย์สูตรมากกว่าส่วนอื่นของประเทศ ทำให้มีลักษณะเด่นอย่างหนึ่งคือ อากาศจะหนาวเย็นกว่าในพื้นที่อื่น สามารถปลูกพืชที่ชอบอากาศหนาวได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ที่เป็น

ประโยชน์ในด้านป่าไม้ ไม้ผล พืช ผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ หรือ พืชไร่ พืชที่ไม่เคยให้ผลผลิตในประเทศไทยมาก่อนก็สามารถปลูกเพื่อการค้าได้ เช่น แอปเปิล สาลี่ ท้อ พลับ พลัม บ๊วย กาแฟอะราบิกา กีวี ราสพ์เบอร์รี่ มะเดื่อฝรั่ง ลิ้นจี่ ไพรทรมั ถั่วแดงหลวง เห็ดหอม อะเซเลีย อัลสโตรมีเรีย ฯลฯ ส่วนพืชบางชนิดก็ปลูกได้ดียิ่งขึ้นบนที่สูง เช่น สตรอว์เบอร์รี่ องุ่น ข้าวสาลี ผักกาดหอมห่อ เซเลอรี เอ็นไดฟ์ กะหล่ำปลีแดง โกโบ มันฝรั่ง ปวยเล้ง คาร์เนชั่น แกลดิโอลัส กุหลาบ เบญจมาศ เยอร์บีรา สแตติส ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีพืชหลายชนิดที่สามารถปลูกได้ตลอดปีบนที่สูง เช่น ผักต่างๆ มันฝรั่ง ไม้ดอกและไม้ประดับ จึงทำให้เกิดการปลูกพืชนอกฤดูได้อีกด้วย.

การผลิตยาจากสมุนไพร โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุขอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

การผลิตยาจากสมุนไพรเป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรมีพระราชดำรินำสมุนไพรมาใช้ผลิตยาด้วยเทคโนโลยีการประดิษฐ์ทางเภสัชกรรมที่เหมาะสม ง่ายและประหยัด แต่คงฤทธิ์และสรรพคุณของตัวยาสสมุนไพรไว้

หลักการสำคัญของแนวพระราชดำริคือการนำความรู้ด้าน
เภสัชศาสตร์มาผลิตผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่ใช้เป็นยา โดยพัฒนา
ทั้งระบบ ตั้งแต่การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ การเพาะเลี้ยง
และขยายพันธุ์พืชสมุนไพร ตลอดจนการวิจัยและศึกษาสรรพคุณ
และฤทธิ์ทางยา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้นำไปใช้

ตัวอย่างโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สนอง
แนวพระราชดำริ เช่น โครงการตามพระราชดำริสวนป่าสมุนไพร
ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา
โครงการพระราชดำริฟื้นฟูป่าในภูมิภาคต่างๆ โครงการสวน
พระองค์สวนจิตรลดา ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเพาะเลี้ยงเห็ดหลินจือ
สำหรับบริโภค ฯลฯ.

การผสมผสานระหว่างพืชน้ำกับระบบเดิมอากาศ โครงการบริหาร
จัดการน้ำเพื่อแก้ปัญหาหน้าเฝ้าเสียอันเนื่องมาจากพระราช
ดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
บรมนาถบพิตร

การผสมผสานระหว่างพืชน้ำกับระบบเดิมอากาศเป็น

การใช้ธรรมชาติผสมผสานกับเทคโนโลยี ด้วยการสร้างบ่อดักสารแขวนลอยและปลูกต้นกกอีลิปต์เพื่อใช้ดักกลิ่น และปลูกผักตบชวาเพื่อดูดซับสิ่งสกปรกและโลหะหนัก จากนั้นใช้กังหันน้ำชัยพัฒนาและแผงท่อเติมอากาศให้กับน้ำเสียตามความเหมาะสม ตลอดจนให้สิ่งสกปรกตกตะกอนก่อนปล่อยลงแหล่งน้ำ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรโปรดให้นำโครงการนี้มาทดลองที่หนองโสน จังหวัดสกลนคร ผลปรากฏว่าน้ำในหนองโสนใสสะอาดขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น.

การพัฒนาที่ยั่งยืน คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development: WCED) องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า ‘รูปแบบของการพัฒนาที่สนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมและยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง’.

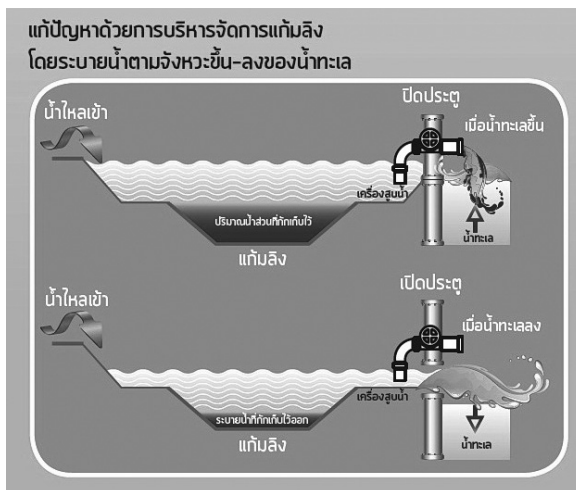
การมีส่วนร่วม หลักการทรงงานประการหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร แนวคิดคือการเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการของสาธารณชน

เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้น แท้จริงคือการระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์.

การระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่ม โครงการบริหารจัดการน้ำเพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

การระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่มเป็นการขุดคลองระบายน้ำภายในบริเวณพื้นที่ลุ่มให้ไหลออกจากพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังอยู่เป็นประจำ เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมภัยและช่วยให้ใช้พื้นที่ทำการเกษตรได้ จากนั้นจึงก่อสร้างประตูระบายน้ำทำหน้าที่ควบคุมการกักเก็บน้ำในคลอง และช่วยป้องกันน้ำท่วมจากบริเวณด้านนอกไม่ให้ไหลย้อนเข้าไปในพื้นที่

ตัวอย่างโครงการการระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่มอันเนื่อง

มาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เช่น โครงการแก้มลิง ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรพระราชทานพระบรมราชาธิบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม, มูลนิธิ ชื่อหน่วยงานที่พระบาท

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรมีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๓๙ อาคารมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และที่โรงเรียนวังไกลกังวล ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน ประจวบคีรีขันธ์

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรได้พระราชทานเงินจำนวน ๕๐ ล้านบาท ที่บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ทูลเกล้าฯ ถวายเนื่องในวโรกาสที่พระองค์ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี เป็นทุนประเดิมก่อตั้งมูลนิธิ และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี เป็นตราของมูลนิธิฯ โดยได้ถ่ายทอดสดออกอากาศเป็นปฐมฤกษ์ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์หลักคือนำระบบโทรคมนาคมมาช่วยพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้โรงเรียนที่ขาดแคลนครูสาขาวิชาต่างๆ และอยู่ห่างไกลความเจริญได้รับโอกาสเท่าเทียมกับโรงเรียนในเมือง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดตั้งสถานีส่งโทรทัศน์และสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในเขตพระราชฐาน ณ โรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อส่งสัญญาณไปยังโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารและห่างไกลความเจริญทั่วประเทศ ถือว่าได้รับพระราชทานการสอนวิชาเดียวกัน สอนโดยครูคนเดียวกัน เวลาเดียวกัน คุณภาพเดียวกัน เป็นการขจัดความเหลื่อมล้ำในเรื่องการศึกษา และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สถาบันวิทยุโทรทัศน์ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยถ่ายทอดสดการเรียนการสอนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนวังไกลกังวล ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ รวม ๑๒ ช่อง ๑๒ ชั้น นอกจากนี้ยังมีช่องการอาชีพ ช่องอุดมศึกษา และรายการนานาชาติอีกอย่างละ ๑ ช่อง รวมทั้งสิ้น ๑๕ ช่อง ตลอด ๒๔ ชั่วโมง เป็นประจำทุกวัน และมีรายการสอนภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาฝรั่งเศส ฯลฯ รายการสารคดีพระราชทาน ‘ศึกษาทัศน์’ และสารคดีต่างประเทศ

ปัจจุบัน มูลนิธิฯ ได้เพิ่มช่องทางให้สามารถรับชมการเรียนการสอนได้อีก ๓ ช่องทาง คือ

ช่องทางที่ ๑ ระบบ e-Learning ผ่านเว็บไซต์ www.dlf.ac.th โดยเลือกเข้าชมได้ทั้งแบบถ่ายทอดสด (Live Broadcast) หรือแบบย้อนหลัง (On Demand) ได้ภายในระยะเวลา ๑ ปี

ช่องทางที่ ๒ Application ‘DLTV on Mobile’ ในการรับชมบนมือถือหรืออุปกรณ์พกพาอื่นๆ ได้ทั้งระบบปฏิบัติการ Android และ IOS

ช่องทางที่ ๓ ระบบ eDLTV เป็นการนำวีดิทัศน์ สไลด์ บรรยาย ใบความรู้ หรือใบงานมาแปลงเป็นเนื้อหา e-Learning เรียกว่า eDLTV ระดับประถมศึกษา eDLTV ระดับมัธยมศึกษา และ eDLTV เพื่อพัฒนาอาชีพ ซึ่งทั้งหมดสามารถเรียนแบบออฟไลน์ (Offline) ได้โดยการบันทึกข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์

แม่ข่าย (Server) หรือ External Hard Drive แล้วนำไปเชื่อมต่อใช้งานบนคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer) หรือคอมพิวเตอร์แบบพกพา (Laptop).

คำ, โครงการพัฒนาลุ่มน้ำ ชื่อโครงการชลประทานอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ตั้งอยู่ที่บ้านโนนสังข์ ตำบลธาตุนม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

โครงการพัฒนา
ลุ่มน้ำท่าอ้นเนื่องมา
จากพระราชดำริเป็น
โครงการที่พระบาท
สมเด็จพระปรมินทร
มหาภูมิพลอดุลยเดช
บรมนาถบพิตรทรง

พระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้กรมชลประทาน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาวางโครงการเพื่อ
ก่อสร้างโครงการพัฒนาลุ่มน้ำก่ำ จังหวัดสกลนคร และจังหวัด
นครพนม เพื่อช่วยแก้ปัญหาในเรื่องน้ำท่วมพื้นที่เพาะปลูก
ในฤดูฝน และช่วยราษฎรในท้องถิ่นบริเวณสองฝั่งลำน้ำก่ำ
ให้มีน้ำใช้ในการเกษตร การอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก่ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๘ มีลักษณะ

งานก่อสร้าง ๓ งาน คือ

๑. งานก่อสร้างประตูระบายน้ำ ๗ แห่ง เพื่อเก็บกักน้ำ
ยกระดับน้ำให้สูงขึ้น และบรรเทาอุทกภัย

๒. งานก่อสร้างระบบส่งน้ำ ๑๖ แห่ง เพื่อส่งน้ำให้พื้นที่
ชลประทาน ๑๖๕,๐๐๐ ไร่

๓. งานก่อสร้างพัฒนาหนองบึงขนาดใหญ่ ๑๕ แห่ง เพื่อ
เป็นแก้มลิงเก็บกักน้ำ.

กุยบุรี, โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า ชื่อโครงการอนุรักษ์
และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทร
มหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ตั้งอยู่ที่บ้านรวมไทย
หมู่ ๗ ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่ากุยบุรี เป็นโครงการ
ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถ
บพิตรมีพระราชดำริให้กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พิจารณาดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี รูปแบบเดียวกับการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี และโครงการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดราชบุรี เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าไม้และระบบนิเวศให้กลับคืนโดยเร็วที่สุด โดยการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้สำหรับสัตว์ป่าให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุข และใกล้เคียงธรรมชาติดั้งเดิมมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงสภาพพื้นที่ที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง รวมถึงการคุ้มครองป้องกันพื้นที่ป่าในบริเวณโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง มิให้ถูกบุกรุกทำลาย ตลอดจนป้องกันการลักลอบล่าสัตว์ป่า และมีให้สัตว์ป่าลงมาในบริเวณพื้นที่ของราษฎร อันจะเป็นการเสริมสร้างทัศนคติและความสำนึกรับผิดชอบที่ต้งามต่อประเทศชาติให้กับประชาชนในท้องถิ่น และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าอีกด้วย.

เกลือเสริมไอโอดีน, โครงการ โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุขอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

โครงการเกลือเสริมไอโอดีน

